

Име

Държавна дивечовъдна станция "Осогово", административна принадлежност РУГ Кюстендил. Лесоустройствен проект 1999 година, ревизионен период 1996-1998.

Местонахождение

ДДС "Осогово" носи името на планината Осогово. Седалището на дивечовъдната станция се намира в гр.Кюстендил.

На север ДДС "Осогово" граничи с ДЛ "Кюстендил", на изток и юг с ДЛ "Невестино", а на запад с държавната граница с Република Македония.

Горите в района на ДДС "Осогово" са разположени в община Кюстендил и включват землищата на следните населени места: град Кюстендил и селата Каменичка Скакавица, Раненци, Гърляно, Вратца, Жиленци, Грамаждано, Богослов, Слокощица, Граница, Лелинци, Търсино, Берсин, Ново село, Савойски, Червена ябълка, Сажденик и част от землището на с. Преколница.

Географско положение

Територията на ДДС "Осогово" е разположена в Югозападна България, в пределите на Осоговската планина.

Районът на дивечовъдната станция има формата на неправилен многоъгълник, наподобяващ трапец, с дължина по посока изток-запад около 30 км и север-юг около 25 км.

Релеф

Релефът на планината Осогово, в която попада територията на ДДС "Осогово", е силно пресечен. От централното било на север към главните водни течения в този район - реките Бистрица и Банщица, се спускат стръмни била, долове и склонове. Склоновете в този дял на Осогово са много стръмни, а на места урвести и скалисти.

На юг от централното било релефът се очертава от водосборите на реките Елешница и Новоселска. Разлатото било Кюнеца - Трите буки - Черни връх - Предела е вододел между тези два водосбора. Характерно за релефа във водосбора на Новоселска река е, че билата са заоблени, дълги и с малък наклон в горната си част. По-стръмно се спускат в близост до водните течения. Склоновете в горните части на планината също са с малък наклон, а под водните течения - стръмни и урвести. Във водосбора на река Елешница релефът е по-стръмен и урвест, тъй като силно разчленената хидрографска мрежа се е развила над тясна дълбока долина.

Точката с най-голяма надморска височина в района на дивечовъдната станция е връх Руен - 2251 м н.в., а най-ниската - 590 м н.в.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	22,2	0,1
полегато (5-10)	88,3	0,6
наклонено (11-20)	1587,9	10,3
стръмно (21-30)	7696,9	49,9
мн.стръмно (над 31)	6041,5	39,1
Общо:	15436,8	100,0

Хидроложки условия

Всички реки и долове, които водят началото си от района на ДДС "Осогово" или го пресичат, са притоци на река Струма. По-големи реки, които извираат от Осогово са:

Река Елешница извира под връх Руен и тече в източна посока. Пресича станцията в най-южната ѝ част. Водосборът на река Елешница е силно разчленен. Реката тече в тясна долина със скалисто дъно. Дебитът ѝ е променлив, но реката не пресъхва през цялата година. Нейните притоци са Млачка река, Църна река и множество по-малки долове.

Новоселска река събира водите на всички долове под билото Кюнеца-Двете реки-Черни връх-Предела на изток. Тече в тясна долина и след с. Слокощица се влива в река Струма. Дебитът ѝ е променлив.

Водите от северните склонове на Осогово се събират от реките Бистрица и Банщица. **Река Бистрица** извира от връх Руен. Тече в тясна долина със скалисто дъно. При с. Грамаждано реката напуска Осогово. Реката е с променлив дебит, но има вода през цялата година. Приема водите на множество стръмни долове с постоянен дебит. Някои са обявени за вододайни зони и се използват за водоснабдяване на гр. Кюстендил и околните села.

Река Банщица извира също от Осогово и приема множество долове и суходолия от Осогово и Лисец.

Геоложки строеж

Осоговската планина е добре обособен планински купен, изграден от метаморфни скали - кристални кварцсерицитови шисти, гнайси, амфиболити и други. На север този морфоструктурен блок е ограден от мощен разлом, по който намират път до повърхността Кюстендилските минерални извори. В средата на планината на повърхността се разкрива ядро от южнобългарски гранит. Съвременният релеф на Осогово е формиран през неогена и кватернера. Етапите на издигане на планината са зафиксирани в няколко стъпаловидни денудационни повърхнини.

Климатични условия

Съгласно класификационната схема на Събев и Станев, територията на ДДС "Осогово" попада в Континентално-средиземноморската област, Южнобългарска климатична подобласт и два климатични района:

- Рило-Осоговски нископланински климатичен район (600-1000 м н.в.)
- Планински климатичен район - среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)

Рило-Осоговски нископланински климатичен район (600-1000 м н.в.)

В този климатичен район попадат част от Осогово и Крайщенските планински долове от водосборите на река Драговищица, река Бистрица и река Унещица. Въпреки значителната надморска височина, зимата в тук е сравнително мека, а лятото прохладно. Средната януарска температура е -1°C до -2°C , а през юни за високите райони 18°C . Късните пролетни и ранни есенни слани са рядко явление. Средната годишна сума на валежите за долните части е около 640 мм, а за горните - 710 мм. Максималните валежи са през месеците юни и октомври, а минималните - през март и август. Най-голям брой засушавания с продължителност над 10 дни са през есента. Първият сняг за долната част на района пада около 20 ноември, а за по-високите части - към 1 ноември. Средната дата на последната снежна покривка е съответно 20 март и 1 април. Средният брой на дните със снежна покривка за долната част е 40 дни, а за горната - 60. Средната дебелина на снежната покривка е около 20 см.

Планински климатичен район - среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)

В този климатичен район попадат площите, разположени на по-голяма надморска височина. Зимата тук е по-студена, като средната януарска температура е от $-1,5^{\circ}\text{C}$ до $-7,0^{\circ}\text{C}$. Лятото е хладно, със средна юлска температура $11,0^{\circ}\text{C}$ във високите части.

Средната сума на валежите е от 700 до 960 мм, като най-много валежи падат през месеците май-юни. Първата снежна покривка за района може да се очаква към 1 ноември, а последната около 1 април. Средният брой на дните със снежна покривка е 80-100, а снежната покривка през март достига до 120 см.

Общо взето климатът в района на ДДС "Осогово" благоприятства растежа на главните дървесни видове, които се срещат тук естествено - бук, бял и черен бор, смърч, ела, зимен дъб, благуи и други, а така също и на създадените културите. Характерен елемент в климатичните условия, главно за по-високите и по-откритите части на планината, са честите силни ветрове. В резултат на тези ветрове, в насажденията по граничното било над река Елешница, на много места има ветровали.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в *Таблица № 2* и *Таблица № 3*.

Таблица № 2
за температурата на въздуха

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Рило-Осоговски нископланински климатичен район (600-1000 м н.в.)	8,0 / 10,5	-19,0 / -17,5	32,0 / 35,0
Планински климатичен район - среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	2,0 / 8,0	-20,0 / -18,0	23,5 / 32,0

Таблица № 3
за количеството на валежите

Климатичен район с надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец с максимална валежна сума	Месец с минимална валежна сума
Рило-Осоговски нископланински климатичен район (600-1000 м н.в.)	640-710	VI, X	III, VIII
Планински климатичен район - среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	700-960	V-VI	VIII-IX

Почви

Разнообразието на релефа, климата, растителността и основната скала обуславят сравнително голямата гъстота на почвените типове и подтипове на територията на ДДС "Осогово". Почвите са представени от следните типове и подтипове: канелена горска излужена, кафява горска светла, кафява горска преходна, кафява горска тъмна и планинско горска тъмноцветна.

Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове

Типове горски почви	Площ в ха	%
канелена горска излужена	879,0	5,7
кафява горска тъмна	2391,0	15,5
кафява горска преходна	11051,4	71,6
кафява горска светла	1028,0	6,6
планинска горска тъмноцветна	87,4	0,6
Всичко:	15436,8	100,0

Земите от горския фонд в района на ДДС "Осогово" са сравнително добре залесени и в тях не се наблюдава развитие на ерозионни процеси от масов характер. Развитие на такива е констатирано върху площ от 452,2 ха, което е 3,0% от дървопроизводителната площ.

Растителност

Според горскорастителното райониране на България територията на ДДС "Осогово" попада в Тракийската горскорастителна област (Т), в два пояса и три подпояса, а именно:

Т-I – Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-700 м н.в.)

Т-I-3 - Подпояс на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори (500-700 м н.в.)

Т-II – Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (700-2000 м н.в.)

Т-II-1 – Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (700-1200 м н.в.)

Т-II-2 - Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч (1200-1700 м н.в.)

В района на ДДС "Осогово" са разпространени следните естествено растящи дървесни видове: бял бор, черен бор, ела, бук, зимен дъб, благун, цер, явор, трепетлика, габър, келяв габър, мъждрян и други. От тези дървесни видове са сформирани както чисти

бялборови, черборови, букови, зимендъбови и други насаждения, така и смесени иглолистни, иглолистно-широколистни и широколистни дървостои.

Насажденията, растящи при надморска височина от 600 до 1000 метра са предимно от благун, зимен дъб, цер, келяв габър и други широколистни дървесни видове. Поради прекомерната сеч и паша в миналото, тези насаждения са предимно издънкови или клоносечни. Над 1000 м н.в. горските площи са заети предимно от естествени високоствъблени букови гори. В Осогово се срещат и естествени иглолистни насаждения от бял бор, смърч и ела.

В резултат на извършената възобновителна лесокulturна дейност са създадени и се развиват успешно култури от бял и черен бор, смърч, дуглазка, бук, бреза, акация, липа, орех, кестен, червен дъб и други.

В състава на растителните формации участвуват и следните храстови, полухрастови и тревни видове: шипка, леска, къпина, малина, боровинка, млечка, коприва, папрат, светлика, ягода, зановец, лудо биле, лайка, кантарион, мащерка и други.

Таблица № 5
Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	2790,5	18,8	2759,0	18,6
Смърч	718,1	4,8	860,1	5,8
Черен бор	745,6	5,0	738,6	5,0
Ела	132,6	0,9	149,2	1,0
Бяла мура	14,4	0,1	15,0	0,1
Лиственица	11,1	0,1	11,0	0,1
Веймутов бор	10,9	0,1	9,3	0,1
Зелена дуглазка	243,1	1,6	276,3	1,8
Атласки кедър	0,1	-	0,1	-
Ливански кедър	0,3	-	0,2	-
Сребрист смърч	0,8	-	0,8	-
Секвоя	0,5	-	0,6	-
Бук	9057,3	60,9	8950,4	60,4
Червен дъб	10,1	0,1	10,1	0,1
Зимен дъб	399,3	2,7	402,8	2,7
Благун	65,3	0,4	61,7	0,4
Цер	15,2	0,1	12,8	0,1
Габър	93,8	0,6	66,5	0,5
Трепетлика	49,4	0,3	20,9	0,1
Явор	44,4	0,3	68,8	0,5
Бреза	302,7	2,1	249,5	1,7
Мъждрян	26,8	0,2	12,8	0,1
Акация	45,6	0,3	38,2	0,3
Келяв габър	4,0	-	0,6	-
Върба	4,0	-	0,2	-
Воден габър	0,1	-	-	-
Елша	3,5	-	2,8	-
Ива	10,7	0,1	0,7	-
Кестен	20,6	0,2	21,8	0,2
Клен	2,2	-	0,9	-
Леска	3,1	-	0,1	-
Дребнолистна липа	20,1	0,1	21,4	0,2
Едролистна липа	1,1	-	1,1	-
Сребролистна липа	8,9	0,1	36,4	0,2
Махалебка	3,7	-	1,9	-
Офика	0,4	-	0,4	-
Шестил	0,2	-	0,2	-
Планински ясен	-	-	1,2	-
Полски ясен	-	-	2,1	-
тп I-214	-	-	2,5	-
тп Regenerata	6,3	0,1	-	-
Ябълка	0,5	-	0,5	-
ВСИЧКО	14867,3	100,0	14809,5	100,0

Характеристика на горския фонд

Общата площ на ДДС "Осогово" е 16361,5 ха. Дървопроизводителната площ е 15436,8 ха, което е 94,4% от общата площ.

Площта на горите, създадени върху селскостопански земи (ССФ), без да се включват в горския фонд е 450,4 ха. За тях е изработен отделен лесоустройствен проект.

Таблица № 6

Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	14867,3	90,8
Незалесена дървопроизводителна площ	569,5	3,5
Недървопроизводителна площ	924,7	5,7
Горски пасища	-	-
ОБЩО:	16361,5	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	5854,2 / 5085,8	35,8 / 34,2
Широколистни високостъблени	7698,7 / 7265,2	47,0 / 48,8
За реконструкция	764,9 / 532,2	4,7 / 3,6
Издънкови за прерастване	-	-
Издънкови за превръщане	2017,3 / 1958,8	12,3 / 13,2
Нискостъблени	26,4 / 25,3	0,2 / 0,2
ВСИЧКО:	16361,5 / 14867,3	100,0

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 8.

Таблица № 8

Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	4542,4	3884,4	6769,2	6400,9	11311,6	10285,3
Защитни	457,2	393,1	2480,5	2183,2	2937,7	2576,3
Рекреационни	725,2	682,4	938,1	891,0	1663,3	1573,4
Защитени	0,3	0,3	192,0	186,5	192,3	186,8
Други	129,1	125,6	127,5	119,9	256,6	245,5
Общо ЗРЗТ	1311,8	1201,4	3738,1	3380,6	5049,9	4582,0
Общо ДСФ+ЗРЗТ	5854,2	5085,8	10507,3	9781,5	16361,5	14867,3
Горски пасища	-	-	-	-	-	-
ОБЩО	5854,2	5085,8	10507,3	9781,5	16361,5	14867,3

В лесоустройственият проект от 1996 година е предвидено общо ползване в размер на 115704 куб.м (средно годишно 38568 куб.м), от което 23234 куб.м годишно от главни сечи и 15334 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсечени са общо 98695 куб.м (средно годишно 32898 куб.м) или 85,0% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 41676 куб.м (ср. год. 13892 куб.м) или 59,8%, а от отгледни и санитарни сечи 57019 куб.м (ср. год. 19006 куб.м) или 123,9% от предвиденото. Настоящото лесоустройство предвижда общ добив от 647460 куб.м с клони или средно годишно 64745 куб.м – 29200 куб.м добив от главни сечи и 35545 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

Общото санитарно състояние на горите в ДДС "Осогово" е добро. Установените повреди са върху 16,2% от залесената площ.

При общото добро състояние на горите в дивечовъдната станция най-разпространени по площ са повредите от съхнене и от гниене. Повредите от гниене са основно при

презрелите букови насаждения. Повредите от съхнене и суховършии при широколистните (бук, зимен дъб) са основно, поради голямата възраст на засегнатите насаждения, а при белия и черния бор, където съхненето е най-голямо, причината е масовото разпространение на коренова гъба, особено в гъстите, неотглеждани култури. Следващи по значение повреди са снеговалите и снеголомите, които се дължат на голяма гъстота на насажденията и неотгледани навреме култури. Засегнати са основно иглолистните и брезата. От останалите видове повреди по-голям дял имат засмояването при бора и клоносека при широколистните. Забелязва се наличието на петна от некрози при явора, най-вече в младите култури и появата на борова процесия при иглолистните.

Констатираните нарушения не са с голям брой за разглеждания период. Общият брой нарушения са 106, като по-голямата част са за незаконна сеч. Общата незаконно отсечена дървесина възлиза на около 100 куб.метра. Има и един пожар в иглолистни борови култури на площ от 0,4 ха.

Странични ползвания

Таблица № 9

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (1996-1998) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (1999-2008) средногодишно
Паша - площ	хектари	?	?	8778,6
Едър добитък	брой	5378	205	7315
Дребен добитък	брой	33506	925	35114
Сено	тона		-	8
Листников фураж	пр.куб.м	80	12	80
Добив на колове	куб.м	-	21,5	
Билки – хвойна, шипка, жълт кантарион, чувен, боровинка, малина, къпина, бор. връхчета	тона		47	39
Гъби – манатарка, рижика	тона		3,6	1
Елхи	брой	-	2395	500

Лечебни растения

Списък на лечебните растения в района на ДДС “Осогово”, според “Хорологичен атлас на лечебните растения в България”:

Обикновен равнец (*Achillea collina*). Многогодишно тревисто растение. Расте на сухи, тревисти, каменисти и пясъчливи места, горски покрайнини и поляни. Среща се в цялата страна, с изключение на най-високите части на планините - над 2300 м н.в.

Шапиче (*Alchemilla vulgris complex*). Многогодишни тревисти растения. Комплексът представлява група от близки видове, които се разпознават добре само от специалисти. Растат из планинските ливади и пасища, край пътеки. Намират се във всички наши планини от 1200 до 2700 м н.в.

Черна елша (*Alnus glutinosa*). Светлолюбиво дърво. Расте край потоци и водоеми от низините до долния планински пояс до 1000 м н.в. Среща се сравнително лесно във всички области.

Змиярник (*Arum maculatum*). Многогодишно тревисто растение. Отровно! Расте из сенчести и влажни, предимно широколистни гори и храсталаци в предпланинския и планински пояс до към 1800 м н.в. Среща се с единични екземпляри или на групи из цялата страна. Разпространено в Осоговската планина.

Лудо биле (*Atropa belladonna*). Многогодишно тревисто растение с късо дебело коренище и едри месести, разклонени корени. Отровно. Расте в подлеса на буковите гори, из сечищата, храсталаците и по-рядко край пътищата между 300-1400 м н.в. Среща се разпръснато. Част от основните запаси са съсредоточени в Осоговската планина. Защитен вид.

Ранилист (*Betonica officinalis*). Многогодишно растение, високо 15-80 см. Расте по тревисти и храсталачни места в горите, низините и планините. Среща се във всички части на страната от 150 до 1500 м н.в.

Бяла бреза (*Betula pendula*). Дърво, високо до 25-30 м, с рехавя корона. Расте единично или на групи из разсветлени гори, сечища, ветровални зони, скалисти места

предимно в иглолистния пояс. Пионерен вид. Студоустойчив вид, предпочита въздушна влажност. Среща се във всички по-високи планини на Югозападна България (Осогово).

Кървавиче (*Bistorta major*). Многогодишно коренищно растение. Расте из влажни мочурливи места и ливади, поляни, храсталаци, планински езера и блата, влажни каменисти склонове (1200-2200 м н.в). Среща се в западните гранични планини.

Обикновен дрян (*Cornus mas*). Храст, висок до 3 метра или дърво до 7-8 метра. Расте разпръснато или групово в смесени, влажно дъбови гори, като подлес. Расте из храсталаци и скалисти склонове върху различни почви. Среща се из цялата страна до 1300 м н.в.

Обикновена леска (*Corylus avellana*). Храст, висок до 5 метра или малко дърво до 10 метра. Формира самостоятелни съобщества - храсталаци на мястото на изсечени или унищожени гори. Среща се и като подлес. Разпространено из цялата страна с изключение на ливадите и обработваемите земи.

Обикновен глог (*Crataegus monogina*). Бодлив храст висок до 3 метра. Расте из храсталаци и гори из цялата страна до 1500 м н.в.

Очанка (*Euphrasia sp. diversa*). Дребни едногодишни тревисти растения. Растат из храсти, по ливади и в разредени гори в равнините и планините до 2000 м н.в. Срещат се из цялата страна.

Брястолистно орехче (*Fillipendula ulmaria*). Многогодишно тревисто растение с хоризонтално коренище. Расте из влажни тревисти места. Разпространен между 400 и 2300 м н.в. Среща се в Осогово.

Горска ягода (*Fragaria vesca*). Многогодишно тревисто растение с хоризонтално или косо люспесто коренище. Расте масово в разсветлени гори, из храсталаци, сечища и тревисти места до 2000 м н.в. Среща се почти в цялата страна.

Мъждрян (*Fraginax ornus*). Храст, висок 7-8 метра или дърво до 15 метра. Расте по коренисти склонове при пълно слънчево осветление. Силно пластичен вид. Среща се доста често в страната докъм 1000-1500 м н.в.

Лазаркия (*Galium odoratum*). Многогодишно тревисто растение. Расте из сенчести букови или буково-габърски гори до 1700 м н.в. Среща се в характерните за вида местообитания в планините, по-рядко в предпланините из цялата страна.

Еньовче (*Galium verum*). Многогодишно тревисто растение с дълго, разклонено коренище. Расте по умерено сухи или умерено влажни тревисти места. Разпространено е в равнините, предпланините и планините докъм 1700 м н.в. Среща се почти из цялата страна.

Обикновен здравец (*Geranium macrorrhizum*). Многогодишно тревисто растение. Расте по влажни, сенчести, скалисти, каменисти и сипейни места с оскъдна почва. Среща се в предпланините и планините до 2000 м н.в.

Кукуряк (*Helleborus odorus*). Многогодишно тревисто растение. Отровно!. Расте из храсталаци, поляните и разсветлени гори докъм 1500 м н.в. Среща се в Стара планина, западнобългарски гранични планини - Пирин, Рила.

Жълт кантарион (*Hypericum perforatum*). Многогодишно тревисто растение. Расте по сухи, тревисти, каменисти и храсталачни местообитания в разредени гори и сечища докъм 2000 м н.в. Среща се из цялата страна.

Обикновена хвойна (*Juniperus communis*). Вечнозелен храст. Расте в предпланините и планините в цялата страна до 1800 м н.в.

Обикновена мента (*Mentha spicata complex*). Изправени многогодишни растения с надземни и подземни коренища. Срещат се по влажни, тревисти места край реки и блата до 1200 м н.в.

Обикновен риган (*Origanum vulgare*). Многогодишно тревисто растение. Расте из храсталаци, разредени гори и горски поляни до 2000 м н.в. Среща се из цялата страна.

Теснолистен живовляк (*Plantago lanceolata*). Многогодишно тревисто растение със силно разклонено коренище. Расте из ливади, пасища по сухи и умерено влажни тревисти и пясъчливи места докъм 2000 м н.в. Среща се из цялата страна.

Сладка папрат (*Polypodium vulgare*). Многогодишно тревисто спорово растение. Расте в сенчестите гори, главно върху влажни скали. Среща се из всички предпланински и планински райони до 2200 м н.в.

Трепетлика (*Populus tremula*). Дърво с широка, силно разклонена корона. Расте из смесени широколистни, иглолистни гори, сечища, пожарища до 1700 м н.в.

Обикновена шипка (*Rosa canina*). Храст с дъговидно извити клони. Расте из храсталаци, тревисти терени, синури в покрайнините на горите до 2000 м н.в. Разпространено в цялата страна.

Малина (*Rubus idaeus*). Полухраст с изправени вдървенели стъбла. Расте из храсталаци и като подлес в широколистни и иглолистни гори. Разпространена из цялата страна между 400 и 2200 м н.в.

Обикновен киселец (*Rumex acetosa*). Многогодишно растение. Расте по влажни поляни, ливади и тревисти места. Среща се из цялата страна, но по-масово в планинските части докъм 2300 метра н.в.

Тревист бъз (*Sambucus ebulis*). Многогодишно тревисто растение. Отровно! Расте масово в плътни популации почти из цялата страна до 1400 м н.в.

Черен бъз (*Sambucus nigra*). Разклонен храст или дърво до 10 метра. Расте по влажни сенчести листа навсякъде из страната до 1000 м н.в.

Живениче (*Scrophularia podosa*). Многогодишно тревисто растение с неприятна миризма. Отровно. Расте из горски, влажни, сенчести места до 1800 м н.в. из всички райони на страната.

Черно кучешко грозде (*Solanum nigrum*). Едногодишно тревисто растение. Отровно. Среща се като бурен и плевел в цялата страна до 1200 м н.в.

Вратига (*Tanacetum vulgare*). Многогодишно тревисто растение. Отровно. Расте из храсталачни места, разредени гори до 1500 м н.в. из цяла България.

Дребнолистна липа (*Tilia cordata*). Дърво с височина до 30 метра. Расте по сенчести и умерено влажни места в смесените широколистни гори. Най-широко разпространеният вид липа. Среща се до 1500 м н.в.

Подбел (*Tussilago farfara*). Многогодишно тревисто растение. Расте по насипи, влажни брегове, канали в границите на естествената растителност. Среща се при подходящи условия из цялата страна докъм 1200 м н.в.

Черна боровинка (*Vaccinium myrtillus*). Дребно храстче до 50 см. Расте из светли иглолистни и широколистни гори и храсталаци, по каменисти и скални поляни от 1200 до 2000 м н.в. Среща се по-високите планини на страната.

Висок лопен (*Verbascum thapsiforme*). Двугодишно тревисто растение високо до 2,50 м. Расте из храсталаци и редки гори, по слънчеви тревисти места докъм 2000 м н.в. Среща се из цялата страна.

Мъхнат лопен (*Verbascum phlomoides*). Двугодишно тревисто растение до 2 м. Расте по сухи тревисти, каменисти и пясъчливи места, из сечища, пожарища докъм 2000 м н.в. Среща се из цялата страна.

Върбинка (*Verbena officinalis*). Многогодишно тревисто растение с изправени или възходящи стъбла до 90 см. Расте по влажни и умерено влажни и буренливи места в низините и планините из цялата страна до 1000 м н.в.

Великденче (*Veronica officinalis*). Многогодишно тревисто влакнесто растение с тънко пълзящо коренище. Расте из умерено влажните гористи и храсталачни места до 2000 м н.в. Среща се доста често из цялата страна, особено в горските и храсталачни райони.

Миризлива теменуга (*Viola odorata*). Многогодишно тревисто растение, безстъблено, високо до 15 см. Расте по влажни и умерено влажни, каменисти, пясъчливи и тревисти места, край потоци и реки, като елемент на естествената растителност докъм 1000 м н.в. Среща се разпръснато из цялата страна.

Трицветна теменуга (*Viola tricolor*). Двугодишно или едногодишно растение високо до 40 см. Расте из ливади и тревисти места, храсталаци в низините, предпланините и планините докъм 1800 м н.в. Среща се из цялата страна.

Видове от “Червена книга на НР България” и защитени от закона

Списък на защитените растения в района на ДДС “Осогово”, включени в Червената книга на България:

Венерин косъм (*Adiantum capillus-veneris* L.). Многогодишно тревисто растение с декоративни и лечебни свойства. Рядък вид. Обитава влажни варовити скали от 200 до 1000 м н.в. Разпространено в района при с.Жиленци - Кюстендил. Проучвани са възможности за териториална защита.

Етненска глъстига (*Sedum aetnense* Tineo). Рядък вид. Разпространен е в Западни гранични планини (Кюстендил). Едногодишно тревисто растение, обитаващо пясъчливи и каменисти места край реките и по изветрели скали в планините. Възобновителните възможности на вида са малки.

Веленовски дебелец (*Sempervivum velenovskyi*). Многогодишно тревисто растение - рядък вид. Разпространено е в Осоговската планина между местността "Сребърно коло" и с.Гърлено, Кюстендилско. Среща се в смесени общества по скали и каменисти места в дъбовия и буковия пояс. Има слаби възобновителни способности.

Едроцветно секирче (*Lathyrus grandiflorus*). Многогодишно тревисто коренищно растение - рядък вид. Разпространено е в Осоговската планина. Обитава храсталаци от дъб, цер, габър и в букови гори върху кафяви горски почви между 100 и 1500 м н.в. Семената кълнат трудно.

Планински явор (*Asar heldreichii*). Дърво - рядък вид. Балкански ендемит. Разпространен в Осоговската планина. Обитава дълбоки, влажни, богати и добре проветриви почви в буковия и иглолистния планински пояс (1200-1900 м н.в.). Не понася високи температури и продължителни засушавания. Среща се единично в състава на букови и смесени буково-иглолистни гори.

Стройна теменуга (*Viola gracilis*). Многогодишно тревисто растение. Рядък вид. Разпространено е в Осоговската планина. Среща се по тревисти места с умерено влажни кафяви почви.

Панчиchieва пищялка (*Angelica pancicii*). Двегодишно или многогодишно тревисто растение - рядък вид. Балкански ендемит. Разпространено е в Осоговската планина. Обитава влажни, сенчести места край потоци и реки върху развити почви от различен тип в буковия, иглолистния и субалпийския растителен пояс (от 700 до 2000 м н.в.).

Планинска самодивска трева (*Peucedanum olygophyllum*). Многогодишно тревисто растение. Рядък вид. Балкански ендемит. Разпространен в Осоговската планина. Расте из планински ливади, пасища и храсталаци в иглолистния и субалпийския пояс (от 1000 до 2500 м н.в.). Образува относително малочислени популации с мозаечна структура.

Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* L.). Вечнозелено храстче с пълзящи стъбла. Рядък вид. Разпространено в Осоговска планина. Расте на сухи, каменливи и скални поляни, разредени иглолистни гори с кафява горска или планинско-горска тъмноцветна почва между 1300-2500 м н.в. Има добра жизнестойност. Събира се като лечебно растение (отр. фактор).

Мека мечка пита, мека медуница (*Pulmonaria mollissima*). Многогодишно тревисто растение. Рядък вид. Разпространено в Осоговската планина. Расте из сенчести гори и храсталаци, в низинни, равнинни и хълмисти места и в планините до 1500 м н.в. върху различни типове почви - предимно излужени канелени горски.

Шарпланински ранилист (*Stachys scardica*). Многогодишно тревисто растение с късо коренище. Рядък вид. Балкански ендемит. Разпространено в Осоговската планина (над Кюстендил). Обитава редки дъбови гори и храсталаци върху канелени горски почви на около 800 м н.в.

Ванерова симфиандра (*Symphyandra wagneri*). Многогодишно тревисто растение. Рядък вид. Разпространено в Осоговската планина (мест. "Каптажа" над с.Гърляно). Расте в скални пукнатини върху скелетна почва или почвен ситнозем от 500 до 2300 м н.в.

Панчиев спореш (*Senecio pancicii*). Многогодишно тревисто растение. Рядък вид. Балкански ендемит. Разпространен е в Осоговската планина. Обитава влажни планински ливади и крайпоточни места с кафяви горски, вторично затревени и планинско-ливадни почви около горната граница на гората (между 1600 и 2500 м н.в.). Расте на групи.

Западно подрумиче (*Anthemis macranta*). Многогодишно тревисто растение. Рядък вид. Разпространено е в Осоговската планина- долината на река Млачка. Расте по влажни тревисти места, ливади и крайречни терени с кафяви горски почви в пояса на буковите и буково-смърчовите гори (до 1500 м н.в.). Расте поединично.

Защитени територии

На територията на ДДС "Осогово" се намират следните защитени природни обекти:

Резерват "Черна река", обявен със заповед № 876/25.11.1980 година на КОПС, с обща площ 190,8 ха, от която залесена 185,3 ха и незалесена 5,5 ха.

Природна забележителност "Юч бунар", обявена със заповед № 26/09.01.1989 година с обща залесена площ - 0,3 ха. Група дървета от вида гигантска секвоя в землището на с.Богослов

Природна забележителност “Вековна букова гора”, обявена със заповед № РД-420/14.11.1995 година на МОС, със залесена площ 1,2 ха. Намира се в местността “Света гора” - манастир “Свети Лука”, в землището на с. Граница